

Gras met rode klaver eiwitrijke productietopper

De voordelen van graslandmengsels met rode klaver zijn groot: ze hebben nauwelijks kunstmest nodig en toch is de productie hoger dan die met puur gras, ze zijn minder droogtegevoelig en ook op stikstofarme gronden heb je geen last van lage ruw-eiwitgehaltes in de kuil. Bovendien: ze zijn eenvoudig in het beheer. En toch mislukt het soms. Wat zijn belangrijke aandachtspunten voor een geslaagde gras-rode klaver?

Jan de Wit en Nick van Eekeren
Louis Bolk Instituut

Sjoerd Smits
Hortinova

Aanbevelingen voor de teelt

- Een goed begin is meer dan het halve werk.
- Zaaien voor half september is essentieel.
- Een beperkte kunstmestbemesting voor de eerst^e snede kan het aandeel gras en de productie verhogen. Om het risico op een onevenwichtige start te beperken, is in het eerste jaar een totale bemesting van maximaal 70 kg werkzame N voor de eerste snede van aan te bevelen.
- Kies grasmengsels die specifiek geschikt zijn voor maaien en bij droogtegevoelige grond liefst voor circa 50 procent riet-zwenkgras.
- Maaï bij voorkeur rond 3-4 ton drogestof.
- Zie voor meer tips en trucs: www.klaverklimaat.nl, ook voor meer info over de demodagen op 4 en 6 juni 2013.

Tabel 1

Opbrengst in 5de jaar na inzaai.

	Ton ds per hectare
Grasklaver met alleen drijfmest	12,7
Puur Engels raaigras met drijfmest én kunstmest	11,9

Grasklaver doet het goed op gronden met een hoge pH (minimaal 5,2, maar hoger is beter) en een laag N-leverend vermogen. Essentieel is een tijdige inzaai: na half september neemt de slagingskans snel af. Een vroege maiskeuze of gewoon kiezen voor inzaai in het voorjaar kan daarbij helpen. En naast 5-6 kg rode klaver per hectare moet er ook 2-3 kg witte klaver in het mengsel als ‘verzekeringspremie’: witte klaver kan zich wel verspreiden en dus de plekken opvullen waar rode klaver niet is opgekomen of weer snel vertrokken is (bijvoorbeeld door rij-schade). Zonder witte klaver zouden deze plekken met alleen gras eigenlijk apart extra bemest moeten worden, waardoor het voordeel van gras-rode klaver deels verdwijnt.

Bemesting

De noodzakelijke bemesting roept sowieso nogal eens vragen op. Uitgangspunt is dat klaver zelf voor de noodzakelijke N zorgt en dus nauwelijks bemesting nodig heeft. Dierlijke mest is dan vooral nodig om de overige mineralen (vooral K) te leveren. N-kunstmest is vooral een optie om de voorjaarsgroei van het bijgaande gras te stimuleren en daarmee tegelijkertijd het gras-aandeel in het mengsel te verhogen. Om dit te illustreren is bij melkveehouder Arno Rops in Ens, in het kader van het Praktijknetwerk ‘Bouwen aan een vitale bodem’, een demo aangelegd met verschillende bemestingshoeveelheden op een tweedejaars gras-rode klaver-perceel (zie *Figuur 1*). Daaruit blijkt nogmaals dat het effect van bemesting met name in de eerste snede zit. Extra kunstmestbemesting in de eerste snede kan 1,5 ton ds per hectare meer opleveren. Bemesting met kunstmest van de latere snedes had geen effect

meer op de opbrengst en nauwelijks op de grasklaververhouding. Let wel: dit is in tweede-jaars grasklaver met een hoog klaveraandeel (70 procent). In een eerstejaars grasklaver bij melkveehouder Arnold Druif in Midwoud in het kader van het Praktijknetwerk ‘Gezonde grondruil’ had de bemesting van latere snedes wel een enorm effect op de gras-klaververhouding. Door een te hoge bemesting van de eerste snede was het klaveraandeel in de eerste snede minimaal. In de stroken die daarna geen kunstmest meer kregen, steeg het rode klaveraandeel toch weer snel naar meer dan 50 procent, wat tijdelijk wel productie kostte. Bij de stroken waar ook in latere snedes met kunstmest werd bemest, bleef het klaveraandeel zodanig laag (circa 10 procent) dat de voordelen nihil zijn en de klaver mogelijk komend jaar geheel verdwenen is.

Let op de grassoort

Een reden voor het verschil in reactie van de gras-klaververhouding op de kunstmestbemesting tussen beide proeven is waarschijnlijk de leeftijd van de grasklaver. Bij een eerstejaars grasklaver moet de gras-klaververhouding zich nog zetten en kan te veel bemesten in het eerste jaar de klaver ‘wegpesten’. Daarnaast speelt de grassoort die gebruikt is: bij Arnold Druif is een agressief grasmengsel (met gekruist raaigras) gebruikt, die alle N snel omzet in ds-productie, terwijl bij Arno Rops een gewoon BG3-mengsel is gebruikt. In het kader van het project ‘Klaverklimaat’ wordt de invloed van het gebruikte grasmengsel verder onderzocht. Voorlopige resultaten over het eerste jaar duiden erop dat bij eenzelfde bemestingsniveau zowel rode klaver als gras de overhand kan krijgen afhankelijk van de agressiviteit van het gras.

Ervaringen elders laten ook zien dat het op droogtegevoelige percelen belangrijk is om een grassoort te kiezen die ook is aangepast, anders eindig je na een droge zomer met vooral klaver. Rietzwenkgras is een gras dat prima geschikt is. Dit vraagt dus maatwerk per situatie.

Levensduur rode klaver

Een ander aandachtspunt bij gras-rode klaver is de levensduur van klaver. Soms verdwijnt rode klaver vrijwel geheel binnen 2 tot 3 jaar. Vrijwel altijd is dit een gevolg van een hoge N-gift in combinatie met een agressief grasmengsel en/of een beweiding gedurende meer dan 3 dagen aangesloten (bijvoorbeeld pinken in het najaar) en/of vaak lichte snedes maaïen (6 snedes per jaar is meestal te veel). Maar ook als het beheer prima is, gaat de rode klaver langzaam weg. Na hoeveel jaar de oudere planten afsterven (3 tot 6 jaar meestal) lijkt sterk afhankelijk te zijn van het ras. In het kader van het project ‘Boeren en Agrobiodiversiteit Brabant’ is in 2012 een vijf jaar oude demo op het melkveebedrijf van André en Martijn Muskens in Drunen bemonsterd, waarin het ras Astur was gebruikt. Tabel 1 laat zien dat de gras-rode klaver ook na 5 jaar nog 6 procent meer droge stof produceerde dan de mengsels met alleen Engels raaigras. Dit ondanks dat de klavermaaiweide alleen drijfmest had gekregen, terwijl de pure grasstroken naast drijfmest ook nog bijna 160 kg N per hectare uit KAS hadden gekregen. Aangezien Astur, door moeilijke zaaizaadvermeerdering, niet of nauwelijks meer te verkrijgen is, worden vanaf 2012 acht rode klaverrassen vergeleken. In de proef, gefinancierd door het Productschap Zuivel, worden opbrengst, maar met name ook persistentie vergeleken. Resultaten laten uiteraard nog een aantal jaren op zich wachten.

GRAS-KLAVER-MENGSEL

Een perceel met een mengsel van kropaar en rode klaver.

Foto: LBI

Figuur 1

Opbrengst van mengsel gras-rode klaver bij verschillende bemestingsschema's.

